

OTA-ONANING INSON HAYOTIDAGI O'RNI

Izzatilla Zohidjonov Sunnatilla o'g'li

272-maktab 11-sinf o'quvchisi

Annotasiya:"Ota-davlat,ona-jannat".Ushbu maqola orqali ota-onaning inson hayotidagi beqiyos o'rni keng ochib beriladi.Ularsiz inson biron bir ishni ham qila olmasligi va ular bilan barcha ezgu ishlar qilish mumkinligi aks etadi.

Kalit so'zlar:ota-ona inson hayotida o'rni,muruvvat,farzand tarbiyasi.

Ota-onaning inson hayotidagi o'rni juda katta va ahamiyatli. Ota-onalar o'zaro sevgi, qo'pollik va ko'mak bilan farzandlarini tarbiyalashadi. Ular o'z farzandlariga dunyodagi eng muhim bilimlarni, qadriyatni va huquqni o'rgatishadi. Ota-onalar farzandlarga qadr-qimmatni, adolatni, sodiqlikni va boshqa muhim qadriyatni o'rgatib, ularning insoniy xossalari va jamiyatdagi o'rinlarini tushunishiga yordam beradi. Ota-ona farzandlar uchun maslahat beradi, ularning rivojlanishiga yordam beradi va ularning hayotda muvaffaqiyatga erishishiga yordam beradi. Bu bilan birga, ota-onalar farzandlarga sevgi va himoyani ta'minlaydilar, ularning ruhiy va jismoniy rivojlanishiga qo'llab-quvvat bo'ladi.Ota-onaning oiladagi o'rni ham juda muhimdir. Oilada ota-ona, farzandlar va boshqa yaqinlar o'rtasida sevgi, qo'pollik va ko'makning o'rnatilishi kerak. Ota-ona oilaning rahati va tinchligini ta'minlash uchun bir-biriga yordam berishadi. Ular oila a'zolari bilan birgalikda ishlash, maslahat berish va muammo-larini hal qilish uchun bir-majlisda to'planish hamda jamoatga qarshi o'zaro qo'llab-quvvatlashni o'rganishadi. Ota-ona oilaning barcha a'zolari uchun o'zaro adolat va hurmatni ta'minlaydi. Ularning o'rni yuqori qiymatli va o'zodlikdagi mahalliy jamiyatni qurishda ham katta ahamiyatga ega. Oilada farzandlarga adabiyot, madaniyat, diniy qadriyat va boshqa muhim qadriyatlar o'rgatiladi. Bu bilan birga, oilada kelajakdagi pokiza oila a'zolari uchun o'zaro aloqalar va doimiy muhabbat tuziladi. Oilaning yaxshi tashkilotlangan va mehnatkorlik asosida rivojlanishi va muvaffaqiyati uchun ota-ona katta ahamiyatga ega.Bular bilan birga, ota-ona oilada kelajakdagi pokiza oila a'zolari uchun o'zaro aloqalarni rivojlantiradi va doimiy muhabbatni ta'minlaydi. Ota-ona oilaning yaxshi tashkil etilgan va mehnatkorlik asosida rivojlanishi uchun ham muhimdir.Shuning uchun ham xalqimizda ajib bir naql borligi bejizga emas:"Ota-davlat,ona-jannatdir

Diyorimizda oila ma'naviyati va madaniyati asrlar davomida o'ziga xos tarzda shakllangan. Vatanga, ota-onaga sodiqlik va fidoyilik o'z-o'zidan paydo bo'lmaydi.

Bular zaminida yoshlarga oilada, ta'lim maskanlarida, mahallalarda beriladigan ta'lim tarbiya yotadi.

Shuning bilan birgalikda farzand tarbiyasidagi eng muhim omil bu – ota-ona tarbiyasi, ularning farzandiga qilgan e'tiboridir. Xalqimizda “Qush uyasida ko'rganini qiladi”, degan maqol bejiz aytilmagan.

Serfarzandlik va bolajonlik; kattalarga hurmat, kichiklarga muruvvat; erkaklarning oiladagi yuqori mavqei, ayollarning royishligi; oila va nikohning muqaddasligiga e'tiqod; ota-onalarning farzandlar oldidagi hamda farzandlarning ota-onalar oldidagi burch va mas'uliyatining muhim

qadriyat sifatida e'tirof etilishi; oila sha'ni va obro'sining avaylab asralishi; kelin va qaynona munosabatlarining o'ziga xosligi; katta oilalarda bobo va buvilarning rahnamoligi; qarindoshlar, qo'ni – qo'shnilar, mahalla – ko'y oldidagi majburiyatini teran his qilish kabi o'zbek oilasiga xos bunday xususiyatlar zahirida dinimiz ta'limotlari yotadi.

Dunyoda ota-ona eng ulug' zotlar hisoblanadi. Chunki ular o'z farzandlari uchun hayotini, mehrini bag'ishlaydi. Farzandi katta bo'lib, oila qurib ketgandan keyin ham u haqda qayg'urishdan to'xtamaydi.

Ota-ona farzandi dunyoga kelishi bilan uni parvarish qilib, katta qiladi, kasal bo'lsa, davolaydi, yediradi, kiydiradi, uni oq yuvib, oq taraydi. Umuman, farzandini hayotda kerakli barcha narsalar bilan ta'minlashga harakat qiladi. Hatto buning uchun o'zlari yeyish-ichish, kiyinish va shu kabi narsalardan mahrum bo'lsalar yoki kechalari uyqudan qolsalar ham.

Bugun yoshlarimiz baxtli, chunki ularning ota-onalari boshida, ular uchun kerakli narsalarni ortig'i bilan olib bermoqda. To'g'ri, bu ishlar ota-onaning farzand oldidagi asosiy vazifalaridan hisoblanadi. Afsuski, ba'zi ota-onalar o'zlarining vazifalari faqat shu deb o'ylashadi. Holbuki, bulardan ham muhim, bulardan ham qiyin va bulardan ham asosiy vazifa ham bor, bu farzandning ma'naviy-axloqiy tarbiyasidir. Payg'ambarimiz Muhammad (s.a.v.) bunday marhamat qiladilar: “Ota-ona farzandiga yaxshi xulqdan ham ortiqroq narsa bera olmaydi”. Demak, ota-ona farzandiga beradigan eng yaxshi narsasi qimmatbaho kiyim, yaxshi taom yoki ajoyib sovg'a emas, balki go'zal xulq va yaxshi tarbiyasi ekan. Chunki kiyim, taom yoki sovg'a bolaga ma'lum vaqt foyda beradi, vaqt o'tishi bilan esa eskiradi.

Go'zal xulq, yaxshi tarbiya esa farzandga umri davomida foyda beradi. Nafaqat umri davomida, balki vafotidan keyin oxiratda ham naf keltiradi. Zero, hadisi sharifda: “Banda go'zal xulqi ila kechalari ibodatda qoim bo'luvchi hamda kunduzi ro'za tutuvchining darajasi – savobiga erishadi”, deyilgan.

Tan olish kerakki, ba'zi oilalarda ota-ona ertalabdan kechgacha ishlab, ko'cha-ko'yda yuradi, uyda bo'lgan vaqtlarida ham o'z ishlari bilan ovora bo'lib farzandlariga vaqt ajrata olmaydi. Natijada farzand tarbiyani telefon, internet, televizor hamda ko'cha-ko'ydan olmoqda. Shunday tarzda ulg'aygan bola yaxshi xulqli, odobli, ilm-ma'rifatli va kelajakda el-yurtiga xizmat qilib, ota-onasiga rahmat olib keladigan bo'lib ulg'ayishiga kim kafolat bera oladi?!

Farzandlarimiz, bo'sh vaqtlarida nima bilan shug'ullanmoqda, kuni bilan vaqtini nimalarga sarflayapti, uydagi televizor yoki kompyuterda nimalarni tomosha qilayapti, siz olib bergan telefondan yana qanday ishlarda foydalanmoqda, internetda qanday ma'lumotlarni o'qib, qanday lavhalarni ko'rmoqda, ko'chada kimlar bilan do'st bo'lib, ular bilan vaqtini qanday o'tkazmoqda yoki siz berayotgan pullarni qayerlarga sarflayapti?! Bunday ishlarda farzandni nazoratsiz qoldirish mumkin emas.

Bir odam o'g'li bilan birga hazrat Umar (r.a.)ning huzuriga keldi:

“Bu o'g'lim, menga itoat etmaydi”, deya shikoyat etdi.

“Allohdan qo'rqmaysanmi, nega ota-onangga qarshi chiqasan? Ota-onaning farzandda juda ko'p haqlari bor”, deya hazrati Umar o'smirni ogoh etib, tanbeh berdilar.

“Ey mo'minlar amiri, bolaning ham otada biron haqqi bormi?” deya so'radi yosh yigit.

“Ha, bor. Avval yaxshi xotinga uylanishi, bola tug'sa, yaxshi ism qo'yishi, unga Qur'oni karimni va farz ibodatlarini o'rgatishi, uylanadigan yoshga yetgach uylantirishi – bolaning otasidagi haqlaridandir”, dedilar hazrati Umar.

“Allohga qasamki, otam musulmon ayollarni qoldirib, 400dirhamga sotib olgan bir cho'ri bilan turmush qurdi. Menga yaxshi ism qo'ymadi. Ismimni qurt – hashorat ma'nosida Juhla deb qo'ydi. Menga Qur'oni karimdan va ibodatlardan hech narsa o'rgatmadilar”, dedi. Buni eshitgan hazrati Umar o'smirning otasiga qarab: O'g'lim menga itoat etmaydi, deysan. Hobuki, u senga qarshi chiqishdan avval sen uni haqlarini toptab, farzanding oldidagi vazifalaringni ado etmabsan-ku. Endi bor, avval o'z vazifalaringni bajar, - deya haligi kishiga tanbeh bergan ekan.

Hadis sharifda “Farzanding yo jannating yoki do'zaxingdir”, deb aytilgan. Agar ota-ona farzandini yaxshi xulqli, odobli va imon-e'tiqodli qilib tarbiyalasa, bunday farzand qiyomat kunida o'zi bilan ota-onasini ham jannatga yetaklaydi.

Shunday ekan, har bir ota-ona farzandlarining tarbiyasiga ko'proq e'tibor berishi, ularga alohida vaqt ajratib, odob-axloqdan ta'lim berishi, ularni doimo nazorat qilib borishi, yomonlarga yaqin yo'latmasligi lozim ekan. Ana shunda ular ota-onasi va el-yurtiga xizmat qiladigan, ularga ikki dunyoda obro' olib keladigan, yuzlarini yorug' va boshlarini yuqori qiladigan farzandlar bo'lib katta bo'lishadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- 1.O'zbekiston Respublikasi Din qo'mitasi matbuot xizmati
- 2.Imom Buxoriy "Sahihul Buxoriy" hadislar to'plami
- 3.religions.uz sayiti